

Nr 74.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillbyggnad till lantmäteristyrelsens hus i Stockholm m. fl. husbyggnadsföretag; given Stockholms slott den 27 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VANNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I årets statsverksproposition, utgifter för kapitalökning bil. 2, hava under rubriken »Fonden för förlag till statsverket» — med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i samband med framläggande av finansplanen anfört — äskats bland annat till ett antal husbyggnadsföretag vissa endast beräknade belopp, att utgå av lånemedel.

Sälunda har Kungl. Maj:t under punkterna 31—33, 35 och 36 föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition, för budgetåret 1933/1934 beräkna reservationsanslag till ändamål och med belopp, som här angivas:

Bihang till riksdagens protokoll 1933. 1 saml. Nr 74.

168 93 1

under punkt 31: för tillbyggnad till lantmäteristyrelsens hus i Stockholm m. m.	kronor 232,500;
under punkt 32: för om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping	kronor 225,000;
under punkt 33: till nybyggnad för lantmäterikontoret i Jönköpings län m. m.	kronor 224,000;
under punkt 35: till nybyggnad för lantmäterikontoret i Värmlands län m. m.	kronor 236,000;
samt under punkt 36: till flygelbyggnad till landsstatshuset i Härnösand	kronor 155,000.

Sedan utredningen i dessa ärenden numera fullbordats, torde jag få anmäla dem för framläggande av slutligt förslag till riksdagen.

Innan jag ingår på en redogörelse för de särskilda byggnadsföretagen, vill jag uttala, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida, med hänsyn till rådande arbetslöshet, närmare bestämmelser rörande respektive arbetens utförande böra föreskrivas.

1:o.

Tillbyggnad till och grundförstärkning av lantmäteristyrelsens hus i Stockholm m. m.

Lantmäteristyrelsen är förlagd till den statsverket tillhöriga fastigheten nr 1 i kvarteret Lantmätaren i Stockholm med adressnummer 2 vid Västra Trädgårdsgatan. Därjämte disponerar styrelsen en förhyrd lägenhet om tio rum m. m. i våningen tre trappor upp i fastigheten nr 4 vid samma gata. För sistnämnda lägenhet erlägges en årlig hyra av 12,000 kronor. I de förhyrda lokalerna, som upptaga en nyttig golvyta av 224,3 kvadratmeter, äro styrelsens utredningsbyrå samt en del ritsalar inrymda.

Behovet av en utvidgning av styrelsens arkivlokaler har på senare tid blivit allt mera framträdande, beroende framför allt på den sedan några år pågående omläggningen av lantmäteriarxivet. Därjämte erfordras särskilda utrymmen för bokbinderi- och kartlagningsarbeten, vilka arbeten nu måste utföras i själva arkivlokalerna. Beträffande de egentliga tjänstelokalerna och ritsalarna lärer däremot något direkt behov av utvidgning icke föreligga inom den närmare framtiden.

Lantmäteristyrelsens lokalfråga har vid flera tillfällen gjorts till föremål för framställningar. Senast år 1926 framlade lantmäteristyrelsen och byggnadsstyrelsen i gemensam skrivelse förslag till vissa tillbyggnads- och ändringsarbeten å byggnaden i fråga, avseende bland annat anordnande av en mindre flygel åt söder utmed Kungsträdgården. Då emellertid förslaget icke föranledde anslagsäskande i 1927 års statsverksproposition, hemställdes sedermera om medgivande till förhyrning av en lägenhet om sex rum i fastigheten nr 4 vid Västra Trädgårdsgatan, till vilken framställning Kungl. Maj:t lämnade bifall. Den nu disponerade, större lägenheten förhyrdes från och med den 1 maj 1930.

Statens organisationsnämnd har i sitt betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under närmast kommande tioårsperiod beträffande förevarande fråga anfört i huvudsak följande:

Arkivet vore i det närmaste fullbelagt. Enligt vad organisationsnämnden inhämtat syntes en ökning av arkivutrymmena med inemot 100 kvadratmeter bliva tillfyllest för avsevärd tid framåt. Då härför ävensom för bokbinderi- och kartlaggningsarbetena krävdes en viss utvidgning av de nu disponerade lokalerna, hade nämnden ansett sig böra överväga möjligheten att i anslutning till huvudbyggnaden bereda plats jämväl för de delar av lantmäteristyrelsen, för vilka lokaler nu förhrydes. Hyressumman för dessa lokaler representerade ett avsevärt kapital. Att vissa fördelar i organisatoriskt hänseende skulle följa av att samtliga lokaler vore inrymda i samma hus vore också uppenbart.

I den flygelbyggnad, som föreslagits år 1926, skulle inrymmas lokaler med en sammanlagd golvyta av 150 kvadratmeter, varigenom, enligt vad nämnden inhämtat, utrymme skulle kunna beredas åt lantmäteristyrelsens utredningsbyrå i dess helhet. Kostnaderna för denna tillbyggnad, som ursprungligen beräknats till 54,500 kronor, kunde genom minskning av våningshöjderna i entresolplan och bottenvåning nedbringas med 2,000 kronor till 52,500 kronor.

Beredande av utrymme för ritlokaler i stället för nu förhryda ävensom för tillgodoseende av arkivets utvidgningsbehov hade enligt gjorda undersökningar befunnits kunna ske genom att dels överbygga återstoden av den nu obebyggda gården med en våning under glastak och dels inreda vissa källarutrymmen i gamla huset och under den ifrågasatta tillbyggnaden till arkivlokaler. I den föreslagna gårdsöverbyggnaden, där en golvyta av cirka 180 kvadratmeter kunde utvinnas, skulle inredas huvudsakligen ritlokaler, varjämte här skulle kunna inrymmas ett par tjänsterum. Kostnaderna för överbyggnadens iordningställande hade å byggnadsstyrelsens utredningsbyrå beräknats till 60,000 kronor. Storleken av de arkivutrymmen, som skulle kunna inredas i källarvåningarna, uppginge till cirka 190 kvadratmeter. Kostnaderna för deras anordnande inklusive kostnaden för därav nödvändiggjord flyttning av de nuvarande lunchrummen hade beräknats till 15,000 kronor.

Den sammanlagda kostnaden för nu omförmälda arbeten skulle sålunda komma att uppgå till 127,500 kronor, d. v. s. ett belopp icke oväsentligt understigande det kapital, som representerades av hyresbeloppet för de nu förhryda lokalerna, 12,000 kronor. Då därigenom skulle utvinnas utrymmen, tillräckliga icke blott för att ersätta de nu förhryda lokalerna utan jämväl för att bereda lantmäteristyrelsen det ökade lokalutrymme, som kunde behövas för avsevärd framtid, tvekade nämnden icke att förorda genomförandet av de ifrågavarande byggnadsförslagen.

I fortsättningen meddelar organisationsnämnden att, enligt vad nämnden inhämtat, grundförhållandena vid lantmäteribygnaden icke vore tillfredsställande utan tarvade vidtagande av förstärkningsåtgärder inom en närmare framtid. Under återopande av ett av byggnadsstyrelsen i skrivelse till lantmäteristyrelsen den 26 augusti 1931 gjort uttalande anför nämnden, att den ansåge berörda förstärkningsarbeten böra vidtagas i samband med utförandet av den föreslagna tillbyggnaden. Kostnaden för grundförstärkningen hade inom byggnadsstyrelsen beräknats till 105,000 kronor.

Sammanlagda kostnaden för utvidgning och iordningställande i övrigt av

lantmäteristyrelsens byggnad skulle sålunda belöpa sig till 232,500 kronor. Organisationsnämnden anser, med hänsyn såväl till angelägenheten av att de anmärkta bristerna i fastighetens grund snart avhjälpas som till nödvändigheten av att lantmäteristyrelsens arkiv inom den närmaste tiden får sina lokaler utvidgade, att de föreslagna arbetena böra komma till utförande under budgetåret 1934/1935.

I fråga om förenämnda grundförstärkningsarbeten får jag i detta sammanhang anmäla, att lantmäteristyrelsen redan i skrivelse den 30 september 1931 gjort framställning om anvisande av medel för ändamålet.

Genom remiss den 26 november 1932 anbefalldes byggnadsstyrelsen att skyndsamt verkställa de utredningar och kostnadsberäkningar, som kunde erfordras för att, bland andra, förevarande byggnadsfråga skulle bliva ställd i sådant skick, att den, om Kungl. Maj:t funne omständigheterna därtill föranleda, kunde framläggas för innevarande års riksdag.

Till åttlydnad härav har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 5 januari 1933 framlagt förslag beträffande ifrågavarande byggnadsföretag. Styrelsen meddelar att den, i anslutning till vissa av lantmäteristyrelsen under hand framtällda önskemål, för åstadkommande av något större lokalutrymmen samt för vinnande av vissa förbättringar med avseende å de olika lokalernas inbördes förläggning låtit utarbeta ett å skrivelsen bilagda, den 3 januari 1933 dagtecknade ritningar framställt modifierat förslag, vilket lantmäteristyrelsen förklarar sig i huvudsak godkänna.

Beträffande innebörden av nämnda förslag anför byggnadsstyrelsen:

I stället för att, på sätt organisationsnämnden förordat, utmed Kungsträdgården uppföra en flygelbyggnad i två våningar jämte källarvåning samt överbygga återstoden av gårdsutrymmet med en våning delvis försedd med överljus skulle enligt det nu föreliggande förslaget gårdsutrymmet i dess helhet upptagas av en tillbyggnad i två våningar. I den nedre våningen skulle erhållas arkivlokaler med en sammanlagd yta av 170 kvadratmeter ävensom en mot Kungsträdgården belägen skriv- och ritsal om cirka 50 kvadratmeter, under det att den övre våningen skulle upptagas av en med glastak försedd arkiv- och visningssal med en golvyta av omkring 130 kvadratmeter ävensom av två för arkivarie och assistent avsedda, mot Västra Trädgårdsgatan belägna rum med en sammanlagd yta av omkring 40 kvadratmeter samt en mot Kungsträdgården belägen ritsal om cirka 50 kvadratmeter. De i källaren i gamla huvudbyggnaden belägna lokalerna skulle ej iordningställas för arkivändamål utan bibehållas i befintligt skick. I den del av våningen en trappa upp i huvudbyggnaden, som är belägen mot Kungsträdgården, skulle enligt förslaget vissa utrymmen, som för närvarande disponeras för arkivet, iordningställas för utredningsbyrån, som här skulle erhålla fyra rum med tillhörande biutrymmen, upptagande en sammanlagd golvyta av omkring 130 kvadratmeter.

Det sålunda föreliggande förslaget innebär avsevärda fördelar framför den av organisationsnämnden förordade lösningen av här avsedda lokalfråga. Arkivlokalerna hava sålunda kunnat förläggas i omedelbar närhet av varandra, helt avskilda från övriga lokaler, och uppgår ökningen av arkivutrymmet till 210 kvadratmeter i stället för 190 kvadratmeter enligt organisa-

tionsnämndens förslag. Härutöver hava erhållits tillräckliga utrymmen för utredningsbyrån samt för rit- och skrivsalar i ersättning för de lokaler, som för närvarande förhyras.

Med avseende å de av organisationsnämnden förordade grundförstärkningsarbetena hänvisar byggnadsstyrelsen till en av intendenten hos styrelsen N. Royen upprättad promemoria. Denna promemoria innehåller huvudsakligen följande:

Verkställda avvägningar utvisade, att sättningar förekomme i byggnaden, vilka under de senaste fem åren i medeltal motsvarat 2.5 å 3 millimeter per år. Därest ytterligare sättningar med därav ständigt återkommande behov av reparationer skulle kunna undvikas, måste en förstärkning av grunden verkställas; det syntes dock vara tillfyllest att vidtaga en sådan förstärkning endast under byggnadens äldsta, mot Kungsträdgården belägna del, som vilade på träpålar och rustbädd. Berörda grundförstärkning syntes enklast och billigast kunna ske genom anbringande av betong- eventuellt järnpålar, i huvudsaklig överensstämmelse med en till promemorian fogad ritning. Slutligen borde framhållas, att förstärkningsarbetena delvis måste utföras under den tid, då uppvärmning av byggnaden icke vore behöfelig, enär det vore nödvändigt att bortflytta de befintliga värmepannorna för att göra intilliggande grundmurar åtkomliga.

Kostnaderna för de föreslagna till- och ombyggnadsarbetena samt grundförstärkningsarbetena fördela sig enligt byggnadsstyrelsens beräkningar på följande sätt:

	Kronor	Kronor
Tillbyggnad m. m.:		
Byggnadsarbeten för tillbyggnaden jämte ändrings- och kompletteringsarbeten i gamla byggnaden	90,500	
Värmeledning, vatten- och sanitära installationer	18,000	
Elektriska ledningar	4,000	
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	15,000	127,500
Grundförstärkningsarbeten:		
Grundläggning	75,900	
Utrymning av lokaler, omläggning av golv m. m.	9,000	
Administration och kontroll, oförutsedda utgifter m. m.	20,100	105,000
		<u>Summa kronor 232,500</u>

De sammanlagda kostnaderna uppgå sålunda till samma belopp, som angivits av organisationsnämnden. Härvid är dock att märka, att i den nu beräknade kostnadssumman icke ingå kostnader för erforderlig hyllinredning i de nya arkivlokalerna, vilket däremot var förhållandet beträffande det av organisationsnämnden angivna beloppet. Lantmäteristyrelsen har emellertid under hand meddelat byggnadsstyrelsen, att kostnaderna för erforderliga nya hyllinredningar för styrelsen bruka bestridas av de till styrelsens förfogande ställda expensmedel.

Vad beträffar tidpunkten för utförandet av här ifrågakomna tillbyggnads- och grundförstärkningsarbeten framhåller byggnadsstyrelsen att, ehuru några omedelbara åtgärder för verkställandet av grundförstärkningen icke kunna

anses vara oundgängligen påkallade, det givetvis, för undvikande av ytterligare sättningar i byggnadens grund och därav betingade reparationskostnader, är önskvärt, att grundförstärkningen kommer till verkställighet ju förr dess hellre, och att det ur såväl ekonomisk som byggnadsteknisk synpunkt är lämpligast, att erforderliga arbeten för utvidgning av lantmäteristyrelsens lokalutrymmen verkställas i samband med grundförstärkningen. Samtliga här ifrågakomna arbeten kunna enligt styrelsen utföras under loppet av ett budgetår.

Med anledning av att hyresavtalet beträffande lokalerna i fastigheten nr 4 vid Västra Trädgårdsgatan utlöper först den 1 oktober 1937 framhåller styrelsen slutligen, att det med hänsyn till läget å hyresmarknaden föreläge en viss risk att icke samma hyresbelopp skulle erhållas, därest lokalerna skulle uthyras i andra hand för den återstående hyrestiden. Då emellertid statens lokalreserv för närvarande vore rätt begränsad, ansåge styrelsen icke utslutet, att lokalerna under nämnda tid lämpligen kunde tagas i anspråk för någon annan statlig institution.

Departements-
chefen.

Lantmäteristyrelsens lokalfrågor hava, såsom jag inledningsvis antytt, sedan länge varit aktuella och delvis vunnit en provisorisk lösning genom förhyrning av en större lägenhet i närliggande fastighet. Då nu bristen på tillräckliga arkivutrymmen gör sig särskilt starkt gällande och kräver åtgärder, synes det lämpligt, att samtidigt övriga utrymmesbehov bliva tillgodosedda, varigenom fortsatt förhyrning skulle onödiggöras och de olägenheter, som mer eller mindre följa med en dylik lokaluppdelning, bliva undanröjda.

Det av byggnadsstyrelsen innevarande år upprättade och av lantmäteristyrelsen tillstyrkta förslaget till tillbyggnad av lantmäteristyrelsens hus, vilket förslag innefattar en omarbetning av det år 1926 upprättade, för organisationsnämnden vid dess behandling av ärendet tillgängliga, synes väl ägnat att fylla det avsedda ändamålet. Då jag icke har något att erinra mot vare sig de föreliggande ritningarna eller kostnadsberäkningen, slutande å 127,500 kronor, vill jag alltså tillstyrka, att företaget kommer till utförande.

Vad beträffar utsikterna att efter byggnadsföretagets färdigställande kunna utnyttja den då för lantmäteristyrelsens behov icke längre erforderliga förhyrda lägenheten vill jag nämna att lokalreserven i staten tillhöriga byggnader är så ringa, att även det gamla kanslihuset fått i viss mån tagas i anspråk för tillgodoseende av tillfälliga utrymmesbehov, samt att, sedan detta rivits och i avvaktan på nya kanslihusets fullbordande med därvid ledigblivande lokaler, ifrågavarande reserv får anses mycket knapp. Det synes mig därför icke föreligga skäl befara, att ej den ifrågavarande lägenheten skall bliva utnyttjad för statliga ändamål för det fall uthyrning på lämpliga villkor ej kommer till stånd.

Vad beträffar grundförstärkningsarbetena synes det uppenbart, att dessa böra komma till utförande i samband med förenämnda tillbyggnad. Anledning till erinran mot det hürutinnan upprättade förslaget, slutande å en kostnadssumma av 105,000 kronor, synes icke förefinnas.

Det för här ifrågavarande arbeten erforderliga beloppet uppgår alltså sammanlagt till 232,500 kronor. Anslag till detta belopp torde böra beredas å riksstaten för nästa budgetår, varvid anslagsrubriken lämpligen bör erhålla en något fullständigare lydelse än den i statsverkspropositionen angivna.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *tillbyggnad till och grundförstärkning av lantmäteristyrelsens hus i Stockholm m. m.* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av ... kronor 232,500.

2:o.

Om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping.

Enligt ett av byggnadsstyrelsen uppgjort förslag, för vilket en närmare redogörelse lämnades under sjätte huvudtiteln (punkt 44) i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag, beräknades kostnaderna för erforderlig om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping till sammanlagt 395,000 kronor att fördelas på tre budgetår med respektive 20,000, 300,000 och 75,000 kronor. För ändamålet anvisade riksdagen för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor, närmast avsett till vissa förarbeten.

Såsom min företrädare i ämbetet i 1931 års statsverksproposition (sjätte huvudtiteln, punkt 51) omnämnde, verkställdes på hans föranledande under hösten 1930 en undersökning, huruvida icke anslagsbehovet för den närmaste tiden därefter skulle kunna reduceras genom ett sådant anordnande av de planerade byggnadsarbetena, att dessa i första hand inriktades endast på viss begränsad del av företaget, vilken kunde för en mindre kostnad färdigställas och därefter omedelbart nyttiggöras oberoende av förslagets utförande i dess helhet. I skrivelse den 27 november 1930 framlade byggnadsstyrelsen förslag i ämnet, vilket förslag gick ut på företagets uppdelande i två utbyggnader, av vilka den första beräknades draga en kostnad av 170,000 kronor och den andra 225,000 kronor.

I första utbyggnaden skulle ingå utförande av tillbyggnad till den mindre (västra) flygeln samt anordnande av korridorförbindelse i bottenvåningen mellan länsstyrelsens från varandra skilda avdelningar, i samband varmed trappan till landshövdingens bostad skulle ombyggas. Vidare skulle två nya entréer från torget upptagas samt landshövdingbostaden erhålla ny ekonomiavdelning i ersättning för den gamla, som skulle avstås till tjänstelokaler för länsstyrelsen. Genom dessa arbeten skulle länsstyrelsen erhålla 6 nya tjänsterum.

Den andra utbyggnaden skulle omfatta huvudsakligen om- och tillbyggnad av östra flygeln, varigenom skulle erhållas 11 nya tjänsterum jämte utvidgade arkivlokaler samt å vinden två bostadslägenheter om vardera två rum och kök, avsedda den ena för länsstyrelsens förste expeditionsvakt och den andra för landshövdingens personliga betjäning i stället för av honom avstädd lägenhet i västra flygeln. Takvåningen skulle anordnas så, att den främdeles kunde tagas i anspråk för tjänstelokaler. I bottenvåningen skulle vidare anordnas garage och under den breddade delen av flygeln källare. Till denna flygel skulle förläggas nytt pannrum, till vilket skulle anslutas såväl det befintliga värmesystemet som värmeledningen till de nya lokalerna.

I anslutning till denna plan äskades och beviljades för budgetåren 1931—1933 de återstående, för första utbyggnadens genomförande erforderliga medlen (125,000 + 25,000) 150,000 kronor. Sammanlagt hava sålunda anvisats 170,000 kronor.

I skrivelse den 5 januari 1933 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till utförande av de i den andra utbyggnaden ingående arbetena.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att styrelsen låtit företaga utredning angående möjliga åtgärder att nedbringa kostnaderna för denna utbyggnad. Undersökningen har närmast avsett, huruvida den gamla stallbyggnaden (östra flygeln) kunde inredas för arkiv och därigenom en sådan lättnad åstadkommas inom länsstyrelsens lokaler, att den fortsatta utbyggnaden i möjligaste mån kunde inskränkas.

Härom anför styrelsen:

Vid undersökning av stallbyggnaden har befunnits, att vid en ombyggnad intet annat av denna byggnad än yttermurarna skulle kunna få någon användning. Yttermurarna skulle emellertid dels behöva bliva föremål för en hel del isoleringsarbeten, som med sannolikhet torde bliva ganska omfattande, och dels förses med nödiga förankringar samt undergå betydande ingrepp för igensättande av befintliga och upptagande av nya murhåll. Huruvida grundmurarna skulle kräva förstärkningsarbeten har vid denna undersökning ej kunnat fastställas. I varje fall torde det ej vara osannolikt, att grunden måste isoleras mot såväl underliggande berg som överliggande tegelmurar. Då dessutom avståndet mellan murarna är sådant, att en påbyggnad ej kan på ett ur plansynpunkt rationellt och ekonomiskt sätt genomföras, synas alla skäl, ej minst ekonomiska, tala emot ett begagnande av den gamla stallbyggnaden för en utvidgning av länsstyrelsens lokaler.

För att hålla kostnaderna för den andra utbyggnadens genomförande inom så snäva gränser som möjligt har byggnadsstyrelsen låtit omarbeta det föreliggande förslaget. Den ifrågasatta nya flygelbyggnaden har därvid kunnat minskas i längd med omkring 3.3 meter och i bredd med omkring 0.5 meter. Inskränkningen i längd har åstadkommits därigenom att en del reservutrymmen slopats, vilket styrelsen anser vara möjligt med hänsyn därtill, att vinden är så utformad i förslaget, att i framtiden lokaler här kunna inredas för jämförelsevis ringa kostnad. Inskränkningen i bredd har ernåtts genom att en av de i det tidigare förslaget angivna hjärtmurarna ersatts med tunnare mellanvägg. I övrigt överensstämmer det nya förslaget i huvudsak med de år 1929 utarbetade ritningarna, dock med den skillnaden att arkivlokalerna i bottenvåningen ökats i yta men minskats i höjd, en ur arkivsynpunkt praktisk åtgärd.

Genom de sålunda vidtagna förändringarna i förslaget lär en kostnadsbesparing kunna vinnas med i runt tal 15,000 kronor.

Kostnaderna skulle numera kunna angivas sålunda:

	Kronor.
Byggnadsarbeten	152,000
Värme-, vatten- och sanitära installationer	29,000
Elektriska ledningar	8,000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter.....	21,000
	Summa kronor 210,000

Det nya förslaget har åskådliggjorts å tre vid skrivelsen fogade, den 28 december 1932 dagtecknade ritningskopior, å vilka länsstyrelsen tecknat godkännande.

På grund av vad i ärendet förekommit har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1933 års riksdag att för fortsatt om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping i huvudsaklig överensstämmelse med det av styrelsen senast framlagda förslaget för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor, därvid styrelsen emellertid förutsatt, att återstoden av de beräknade kostnaderna eller minst 10,000 kronor finge bestridas av besparingar å de för om- och tillbyggnadsarbetena tidigare anvisade medlen.

Ifrågavarande arbeten finnas upptagna i den av *statens organisationsnämnd* i samband med tioårsplanen för statens byggnadsverksamhet upprättade förteckningen över beslutade men icke fullbordade byggnadsföretag. I sin redogörelse för framställda anspråk på lokalutvidgningar, vilka ansetts icke böra föranleda till upptagande i den allmänna byggnadsplanen, har nämnden anfört att, då spørsmålet om nybyggnad för lantmäterikontoret i länet icke vore att räkna med under den tid byggnadsplanen omfattade, anledning saknades att vidare låta frågan om fullföljandet av utbyggnadsförslaget rörande residensbyggnaden i Nyköping stå i beroende av nyssnämnda spørsmål.

Med hänsyn till länsstyrelsens av statsmakterna redan vid ärendets behandling år 1930 vitsordade lokalbehov synes ett ytterligare uppskjutande av ifrågavarande lokalutvidgningars fullständiga genomförande icke utan tvingande skäl böra ifrågakomma. Utredningen i ärendet har nu kompletterats och viss omarbetning av förslaget rörande den återstående, andra utbyggnaden verkstälts, varvid kostnaderna kunnat nedbringas med i runt tal 15,000 kronor till 210,000 kronor. Härtill kommer besparing å de till första utbyggnaden anvisade medlen, som medför att det nu föreliggande anslagsbehovet begränsas till 200,000 kronor eller alltså 25,000 kronor mindre än i statsverkspropositionen beräknats. De sålunda framkomna resultaten synas godtagbara. Mot de nu framlagda ritningarna synes ej heller något vara att erinra. Jag tillstyrker alltså, att ifrågavarande byggnadsföretag nu kommer till utförande och att erforderliga medel, 200,000 kronor, upptagas å riksstaten för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *om- och tillbyggnad av residensbyggnaden i Nyköping* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av..... kronor 200,000.

Departements-
chefen.

3:o.

Nybyggnad för lantmäterikontoret i Jönköpings län m. m.

Landsstatshuset i Jönköping inrymmer, förutom länsstyrelsens lokaler och landshövdingens boställsvåning, även lokaler för länets lantmäterikontor,

förlagda till våningen en trappa upp i landsstatshusets västra flygel. Lantmäterikontorets utrymmesförhållanden äro otillfredsställande. Sålunda hava arkivlokalerna måst tagas i anspråk till arbetsplats åt personalen. Dessutom är kontorets arkivutrymme så hårt utnyttjat, att plats för ytterligare arkivalier icke längre finnes tillgänglig. De av länsstyrelsen disponerade lokalerna äro i och för sig tämligen rymliga, dock är det av landsfogden disponerade utrymmet trångt. Därtill kommer emellertid, att utrymme icke kunnat beredas för länsstyrelsens automobilavdelning samt för vägingenjörens och länsarkitektens expeditioner, vilkas lokalbehov måst tillgodoses genom förhyrning utom landsstatshuset.

Redan i skrivelse den 20 november 1928 gjorde länsstyrelsen framställning om åtgärder för nämnda lokalfrågors lösning, och i utlåtande den 30 oktober 1930 framlade byggnadsstyrelsen efter samråd med lantmäteristyrelsen utredning och förslag, som dock ännu icke föranlett ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida.

Under utredningen dryftades två huvudalternativ, nämligen antingen att, såsom avsikten torde hava varit vid upplåtandet av lantmäterikontorets nuvarande lokaler, bereda detta erforderlig utvidgning genom inredning av den ovanför belägna vindsvåningen och samtidigt genom tillbyggnad av husets östra flygel förse länsstyrelsen med ökade lokaler eller att uppföra en nybyggnad för lantmäterikontoret å ett av Jönköpings stad disponerat tomtområde öster om riksbankshuset, varvid lantmäterikontorets nuvarande lokaler skulle övertagas av länsstyrelsen.

Statens organisationsnämnd har i sitt betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under den närmast kommande tioårsperioden upptagit även spörsmålet om tillgodoseende av lokalbehovet för ifrågavarande lantmäterikontor och länsstyrelse.

Härom anföres huvudsakligen följande:

Nämnden, som funne det välmotiverat att bereda lokaler i landsstatshuset för automobilavdelningen, vägingenjören och länsarkitekten samt ansåge det oundgängligen påkallat, att lantmäterikontorets lokaler väsentligen utvidgades inom de närmaste åren, hade låtit undersöka de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för genomförande av de föreliggande huvudalternativen. För tillbyggnad av östra flygeln hade genom nämndens försorg uppgjorts två förslag, av vilka det ena, avseende en 12 meter lång tillbyggnad i tre våningar, skulle draga en kostnad, inklusive vindsinredning i västra flygeln för lantmäterikontoret, av 243,000 kronor samt det andra, innefattande en 22 meter lång tillbyggnad, en motsvarande kostnad av 343,000 kronor. Nämnden ansåge för sin del att, därest tillbyggnadsalternativet skulle komma till utförande, endast den mindre och billigare tillbyggnaden borde komma i fråga, låt vara att de framtida utvidgningsmöjligheterna tillvaratoges på ett bättre sätt genom den större tillbyggnaden. Beträffande nybyggnad för lantmäterikontoret föreläge ock två förslag, ett större, utarbetat i juni 1930 av länsarkitekten M. Erichs och dragande en kostnad av 230,000 kronor, samt ett mindre, upprättat inom byggnadsstyrelsen och dagtecknat den 22 oktober 1930, vars genomförande beräknats draga en kostnad av 160,000 kronor; i båda fallen tillkomme tomtkostnad med 26,000 kronor, vadan total-

kostnaden bleve 256,000 respektive 186,000 kronor. Inberäknades kostnaderna för inredning för länsstyrelsens räkning av lantmäterikontorets nuvarande lokaler jämte ovanför liggande vindsvåning, sammanlagt 38,000 kronor, slutade det större förslaget på 294,000 kronor och det mindre på 224,000 kronor.

Sistnämnda belopp vore inemot 20,000 kronor lägre än kostnaden för den mindre tillbyggnaden. Genom den mindre nybyggnaden utvunnes ett golvutrymme av omkring 800 kvadratmeter mot endast omkring 350 kvadratmeter vid nyssnämnda tillbyggnad. Att länsstyrelsens utvidgningsbehov helt kunde tillgodoses genom att hela västra flygeln efter erforderlig inredning upplätes för densamma, förefölle uppenbart.

Organisationsnämnden förordar i anslutning till det anförda utförande av det mindre nybyggnadsförslaget samt inredande för länsstyrelsens räkning av lantmäterikontorets nuvarande lokaler jämte ovanliggande vindsvåning. Erforderligt anslag för nybyggnaden, 186,000 kronor, bör enligt nämnden anvisas för nästa budgetår och kostnaderna för ombyggnaden av västra flygeln, 38,000 kronor, falla på budgetåret 1934/1935.

Utlåtande över organisationsnämndens förslag har inforrats från byggnadsstyrelsen, till en början endast med avseende å nybyggnaden för lantmäterikontoret men sedermera jämväl i fråga om ombyggnadsarbetena, för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna omständigheterna föranleda framläggande av förslag till 1933 års riksdag om utförande även av dessa.

Med anledning härav har *byggnadsstyrelsen* i utlåtande den 27 oktober 1932 yttrat sig om nybyggnaden för lantmäterikontoret. Styrelsen erinrar däri till en början om att det av organisationsnämnden förordade, inom byggnadsstyrelsen upprättade skissförslaget av den 22 oktober 1930 av styrelsen i dess förenämnda utlåtande den 30 i samma månad föreslagits till utförande. Enligt detta förslag skulle nybyggnaden i fråga uppföras i två våningar med entresolerade arkivlokaler i bottenvåningen samt en vaktmästarbostad om två rum och kök å vinden, som i övrigt skulle anordnas så, att reservrum framdeles kunde inrättas. Under ena hälften av bottenvåningen skulle anordnas en delvis under markytan förlagd källarvåning, innehållande, förutom pannrum och dylika lokaler, ett för arkiv avsett reservutrymme. Kostnaderna för nybyggnaden beräknades sålunda:

	Kronor
Byggnadsarbeten	112,000
Värme-, vatten- och sanitära installationer	19,000
Belysnings- och svagströmsledningar	4,500
Planeringsarbeten och stängsel	4,000
Ritningar, kontroll, administration och oförutsedda utgifter	20,500
	Summa kronor 160,000

Härtill komme ett belopp av 26,000 kronor till inköp från Jönköpings stad av tomten nr 2 i kvarteret Gullvivan, som befunnits lämplig för ändamålet. Totalkostnaden bleve sålunda den av organisationsnämnden angivna, 186,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som redan i ärendets tidigare skede inhämtat yttrande från lantmäteristyrelsen, meddelar vidare, att sådant yttrande på begäran nu ånyo avgivits den 18 oktober 1932. Däri hade lantmäteristyrelsen framställt vissa erinringar mot förslaget, avseende i huvudsak att till arkiv avsett reservutrymme redan från början borde iordningställas, att detta icke såsom i förslaget avsåges borde förläggas med golvet under markytan eller, om så måste ske, åtminstone icke utan tillfredsställande isolering av väggar och golv, att bredden av huvudtrappan mellan bottenvåningen och våningen en trappa upp skulle ökas från 1.2 meter till minst 1.4 à 1.5 meter samt att tjänsterummen en trappa upp borde i viss mån utvidgas, vilket senare dock givetvis komme att påverka byggnadskostnaden. Med anledning av vad sålunda erinrats uttalar byggnadsstyrelsen, att särskilt vid jämförelse med utrymmena i det nybyggda lantmäterikontoret i Växjö en utvidgning av tjänsterummen i den nu föreslagna byggnaden knappast vore av behovet påkallad och dessutom, såsom även lantmäteristyrelsen påpekat, icke kunde utföras utan kostnadsökning. Kravet på ökning av trappbredden borde däremot tillgodoses. Beträffande arkivutrymmet i källarvåningen framhålles, att detta givetvis icke vore avsett att förläggas så långt under markytan, att fara för grundfukt föreläge, men att ettdera av de av lantmäteristyrelsen framställda förslagen till ifrågavarande utrymmes anordnande syntes kunna genomföras utan överskridande av den beräknade kostnaden, för den händelse byggnadsarbetena utfördes under budgetåret 1933/1934. Därvid kunde nämligen en viss besparing ernås genom anordnande av gemensam organisation med de då ännu pågående ombyggnadsarbetena å förutvarande Jönköpings regementes kasern-etablissemang. Styrelsen ansåge emellertid detta spörsmål kunna upptagas till förnyad omprövning vid de slutliga byggnadsritningarnas utarbetande.

Byggnadsstyrelsens skrivelse utmynnar i hemställan om anvisande för budgetåret 1933/1934 av 186,000 kronor för inköp av tomt samt uppförande av ifrågavarande nybyggnad i huvudsaklig enlighet med det av byggnadsstyrelsen framlagda skissförslaget.

Sedermera har byggnadsstyrelsen inkommit med ett av länsstyrelsen — under förbehåll om vederbörligt godkännande före den 1 juli 1933 — med Jönköpings stad upprättat köpeavtal rörande förvärv för statens räkning av förenämnda tomt nr 2 i kvarteret Gullvivan för en köpeskilling av 26,000 kronor, vilket kontrakt blivit av stadsfullmäktige godkänt den 8 december 1932.

Beträffande ombyggnadsarbetena inom landsstatshuset har byggnadsstyrelsen i utlåtande den 5 januari 1933 framlagt förslag, vilket länsstyrelsen genom påteckning å ritningarna den 30 december 1932 för sin del godkänt.

Förslaget innebär i huvudsak följande:

I lantmäterikontorsflygelns bottenvåning har vaktmästarbostaden bibehållits; två rum, som för närvarande användas av uppboråsavdelningen, samt ett nu som arkiv disponerat rum skulle tilldelas bilavdelningen. Arkivet har i stället förlagts till annat rum i samma våning.

I våningen en trappa upp i samma flygel hava sex rum uppdelats till, förutom ett kapprum med toilett, ett rum för länsnotarie, ett rum för läns-assessor, ett rum med väntrum för landsfogde samt fyra rum och arkiv för vägingjören.

Vindsvåningen har delvis inretts för länsarkitekten med två rum jämte arkiv, kapprum och toilett. Arkivet avses att komma till utförande i den mån anslagsmedlen härtill lämna tillgång.

I samband med förläggande av nu nämnda lokaler till denna del av byggnaden har det för den inre kommunikationen mellan tjänsterummen visat sig nödvändigt att låta landskansliet och landskontoret byta plats samt genomföra en sedan länge önskad korridorförbindelse i bottenvåningen. Samtidigt härmed har sessionssalen flyttats från den sydöstra till den nordvästra delen av byggnaden, varvid två rum sammanslagits till ett rum såsom sessionssal och den gamla sessionssalen uppdelats i tre mindre rum. Därutöver hava två rum uppdelats, vardera i två mindre rum.

Kostnaderna för den föreslagna ombyggnaden fördela sig sålunda:

	Kronor
Byggnadsarbeten	23,000
Värme-, vatten- och sanitära installationer	7,000
Elektriska belysnings- och svagströmsledningar	2,000
Ritningar, kontroll, administration och oförutsedda utgifter	6,000
	Summa kronor 38,000

Slutligen meddelar byggnadsstyrelsen, att den föreslagna nybyggnaden för lantmäterikontoret ej är av större omfattning än att den kan uppföras och färdigställas i så god tid före utgången av nästa budgetår, att lantmäterikontoret kan överflytta till den nya byggnaden och ombyggnadsarbetena inom residenset verkställas inom samma budgetår. Det skulle, säger styrelsen, även vara ekonomiskt fördelaktigt, om såväl nybyggnads- som ombyggnadsarbetena kunde samtidigt utbudas på entreprenad; de besparingar, som härigenom skulle kunna vinnas, vore så mycket mer önskvärda, som kostnaderna för ombyggnadsarbetena vore mycket lågt räknade. Styrelsen förordar alltså, att de för tomtköp och uppförande av nybyggnad samt för ombyggnadsarbetena erforderliga medlen, tillhoppa 224,000 kronor, anvisas för ett och samma budgetår.

Det inom byggnadsstyrelsen upprättade och av statens organisationsnämnd förordade förslaget att för lantmäterikontoret i Jönköping uppföra en särskild byggnad synes innebära en lösning, varigenom såväl länsstyrelsens som lantmäterikontorets lokalbehov bliva på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda samtidigt som förslagets genomförande i betraktande av vad som vinnes ställer sig ekonomiskt fördelaktigt. Jag tillstyrker därför, att förslaget kommer till utförande och att medel för ändamålet beredas å riksstaten för nästa budgetår. Innan slutliga ritningar för byggnadsföretaget av Kungl. Maj:t fastställas, torde emellertid böra ske en förnyad undersökning av möjligheterna att inom den angivna kostnadsramen, 160,000 kronor, tillgodose av lantmäteristyrelsen framställda önskemål i fråga om byggnadens utförande.

Departements-
chefen.

Den till inköp för ändamålet föreslagna tomten nr 2 i kvarteret Gullvivan, i närheten av landsstatshuset, synes erbjuda ett lämpligt läge för lantmäterikontoret och lämnar även möjligheter till eventuell framtida tillbyggnad.

Det av staden begärda priset, 26,000 kronor, torde kunna godtagas. I detta sammanhang må nämnas, att ifrågavarande tomt är belägen å mark, som i mitten av 1800-talet av kronan uppläts till staden, samt att det ansetts tveksamt, huruvida icke med hänsyn till visst vid nämnda upplåtelse fäst förbehåll kronan skulle kunna göra anspråk på tomten. I saken har utredning verkställt — redogörelse för densamma är bifogad handlingarna i förevarande ärende — och kammarkollegiet, vars utlåtande inhämtats, har intagit den ståndpunkten, att kronan icke med utsikt till framgång kan framställa sådant anspråk. Att här närmare ingå på denna fråga synes icke erforderligt. I förenämnda avtalsförslag har emellertid intagits bestämmelse av innebörd, att kronan icke genom avtalet avhänder sig sin eventuella rätt till tomten.

De av organisationsnämnden och byggnadsstyrelsen förordade, till 38,000 kronor kostnadsberäknade omändringsarbetena i landsstatshuset synas ändamålsenliga och torde likaledes böra komma till utförande under budgetåret 1933/1934, varigenom — såsom byggnadsstyrelsen framhållit — förutom ökade arbetstillfällen viss kostnadsbesparing skulle stå att vinna.

Mot de beträffande här omförmälda arbeten framlagda kostnadsberäkningarna har jag icke funnit anledning till erinran. Till förevarande ändamål skulle alltså erfordras ett anslagsbelopp av sammanlagt 224,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *nybyggnad för lantmäterikontoret i Jönköpings län m. m.* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av..... kronor 224,000.

4:o.

Nybyggnad för lantmäterikontoret i Värmlands län m. m.

Såsom jag redan vid förberedande anmälan av ärendet i statsverkspropositionen framhöll, är länsstyrelsen i Värmlands län i oundgängligt behov av ökade utrymmen. Landskontorets lokaler äro påfallande trånga. För dess räkning disponeras i bottenvåningen i landsstatshusets huvudbyggnad fem större och tre mindre rum jämte en del smärre arkivutrymmen ävensom i södra gårdsflygeln ett par rum, som emellertid äro mindre tjänliga till tjänstelokaler. För landskansliets del erfordras ökat utrymme åt automobilavdelningen. För landsfogden och vägingenjören hava lokaler utom landsstatshuset måst förhyras. Länsarkitektens tjänstelokal är provisoriskt inrymd i ett av landskansliets tjänsterum, i följd varav två av kansliets tjänstemän måst placeras i ett på grund av belysningsförhållandena såsom tjänstelokal olämpligt rum.

Sedan ett flertal år föreligger ett förslag till lösning av länsstyrelsens lokalfråga, innebärande i huvudsak, att för lantmäterikontoret, som i bottenvåningen disponerar fem tjänsterum och arkiv, skulle uppföras en nybyggnad, varefter länsstyrelsens utvidgningsbehov skulle tillgodoses genom ianspråk-

tagande av lantmäterikontorets nuvarande lokaler. Därjämte skulle företagas vissa omändringsarbeten inom landskontorets nuvarande lokaler. För sistnämnda ändamål har i årets statsverksproposition under sjätte huvudtiteln, punkt 51, äskats ett anslag av 19,200 kronor.

Statens organisationsnämnd har i sitt betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under kommande tioårsperiod berört dessa lokalfrågor. För nämndens yttrande i vad angår ändringsarbetena i landskontorets nuvarande lokaler har jag i nyssnämnda sammanhang lämnat redogörelse. Beträffande nybyggnad för lantmäterikontoret och därmed sammanhängande ändringsarbeten i lantmäterikontorets nu disponerade utrymmen yttrar nämnden i huvudsak följande:

För en sådan lösning av lokalfrågorna stode två olika möjligheter till buds, antingen att uppföra en nybyggnad för lantmäterikontoret på residensets tomt å platsen för den nuvarande södra flygelbyggnaden eller ock att förlägga nybyggnaden utom residenstomten. Det senare alternativet hade vid skilda tillfällen förordats av länsstyrelsen. Förda underhandlingar med Karlstads stad om förvärv av ett område å det s. k. Malmtorget hade till en början resulterat i ett den 8 september 1930 mellan drätselkammaren och länsstyrelsen upprättat förslagskontrakt, enligt vilket kronan skulle förvärva ett område om 2,000 kvadratmeter för 36,000 kronor, vartill komme 4,500 kronor i ersättning för gatumark och gatas iordningställande. Nämnden, som funnit det ifrågasatta tomtpriset uppenbarligen för högt, hade i anledning därav vidtagit åtgärder för att undersöka förutsättningarna för åstadkommande av en reduktion av priset, därvid även borde räknas med en mindre areal. Detta hade resulterat i ett nytt preliminärt köpeavtal den 29 februari 1932, enligt vilket staden till kronan försäljer ett område å Malmtorget om 1,200 kvadratmeter för 18,000 kronor utan skyldighet för kronan att ersätta gatumark eller kostnaden för dess iordningställande.

Då en för lantmäterikontor lämplig tomt sålunda numera kunde förvärfvas för en enligt nämndens mening skälig kostnad, syntes det jämväl nämnden som om den lämpligaste lösningen av förevarande byggnadsfråga vore att uppföra det nya lantmäterikontoret å Malmtorget. Därigenom bleve den södra flygelbyggnaden alltjämt bevarad, vilket fränsett de estetiska skäl, som talade därför, givetvis vore av stor nytta för den framtida utvidgning av länsstyrelsens lokaler, varmed man försiktigtvis räknade. Denna flygel måste för övrigt även efter de nuvarande lantmäterilokalernas utrymmande omedelbart tagas i anspråk för länsarkitektens räkning. För denne komme nämligen alltjämt plats att saknas i själva landsstatshuset. Däremot erhöles genom lantmäterikontorets utrymmande såväl vägingenjören som landsfogden tillfredsställande lokaler på landsstatshusets nedre botten, varjämte landskontorets lokalbehov bleve på ett tillfredsställande sätt tillgodosett.

Enligt gjorda kostnadsberäkningar skulle kostnaden för uppförande å Malmtorget av en nybyggnad för lantmäterikontoret belöpa sig till cirka 180,000 kronor, med tomt alltså 198,000 kronor. Kostnaderna härför borde enligt nämndens mening belasta riksstaten för budgetåret 1935/1936.

Vad beträffade omändringsarbetena i lantmäterikontorets nuvarande lokaler, avseende deras apterande till tjänste- och arkivrum för länsstyrelsens räkning, kunde givetvis intet åtgöras förrän den föreslagna nybyggnaden för lantmäterikontoret färdigställdes, sålunda icke förrän under budgetåret 1936/1937. Härå belöpande kostnadsbelopp, 38,000 kronor, upptoges alltså under nämnda budgetår.

Till åttlydnad av genom remiss den 26 november 1932 meddelat uppdrag har *byggnadsstyrelsen* med utlåtande den 29 december 1932 överlämnat förslag i ämnet, i allt väsentligt överensstämmande med ett av styrelsen redan med skrivelse den 30 oktober 1930 framlagt förslag. Beträffande tomtarealen uttalar styrelsen, att den av organisationsnämnden förordade storleken, 1,200 kvadratmeter, torde vara fullt tillräcklig för lantmäterikontorets nuvarande och framtida behov. Den av byggnadsstyrelsen tidigare ifrågasatta tomten om 2,000 kvadratmeter hade emellertid varit avsedd att utgöra en reserv för andra möjligen uppkommande statliga byggnadsbehov. Även om styrelsen icke funne det vara fullt förenligt med omtanke om framtiden, att staten avhände sig denna möjlighet att i stadens centrum äga tillgång till tomtmark, ansågo sig styrelsen dock, med hänsyn till de förmånliga villkor, som numera ernåtts, böra tillstyrka godkännande av det upprättade preliminära köpeavtalet, vilket av styrelsen samtidigt överlämnats.

Enligt det föreliggande ritningsförslaget skulle nybyggnaden för lantmäterikontoret innefatta två våningar, varav bottenvåningen, inrymmande arkivlokaler, skulle hava golvet förlagt något under den omgivande markens yta. I våningen en trappa upp skulle inrymmas tjänstelokaler samt i vindsvåningen en vaktmästarbostad om två rum och kök, till vilken bostad skulle anordnas en särskild trappuppgång, ävensom reservutrymmen för framtida utvidgning av tjänstelokalerna.

Kostnaderna för nybyggnaden hava beräknats på följande sätt:

	Kronor.
Byggnadsarbeten	115,500
Undergrund, förslagsvis	12,000
Värme-, vatten- och sanitära installationer	20,000
Elektriska belysnings- och svagströmsledningar	4,500
Planeringsarbeten och stängsel	6,000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	22,000
	Summa kronor 180,000
Härtill kostnad för tomtköp	» 18,000
	Summa summarum kronor 198,000

Lantmäteristyrelsen har i yttrande till byggnadsstyrelsen den 16 december 1932 förklarat sig icke hava något att erinra beträffande vare sig den föreslagna tomten eller den för densamma begärda köpeskillingen. Lantmäteristyrelsen, som tecknat godkännande å det föreliggande ritningsförslaget, förutsätter, att styrelsen lämnas tillfälle att taga del av de definitiva ritningarna.

Vad beträffar ombyggnaden av lantmäterikontorets nuvarande lokaler i landsstatshuset föreligger ett av länsarkitekten C. Nyquist upprättat förslag. Enligt detta skulle lokalerna tagas i anspråk för vägingenjören, som skulle erhålla två större och två mindre rum med tillhörande arkiv och biutrymmen, varav en del avdelats från lantmäterikontorets nuvarande arkiv. Två större och ett mindre rum skulle användas för taxering och uppbörd.

Lantmäterikontorets nuvarande arkiv, minskat med väggingenjörrens arkiv och vissa biutrymmen samt ett kapprum med toiletter och ett blankettrum, skulle fortfarande användas såsom arkiv. För landsfogden beredas utrymmen inom länsstyrelsens nuvarande lokaler i bottenvåningen.

Kostnadsberäkningen för ombyggnadsarbetena innefattar jämväl de arbeten, för vilkas utförande medel äskats under sjätte huvudtiteln, och slutar å ett belopp av 58,000 kronor, fördelat på följande sätt:

	Kronor.
Byggnadsarbeten	43,500
Ledningar	9,500
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter.....	5,000
	Summa kronor 58,000

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot det av Nyquist upprättade förslaget.

De arbeten, som inräknats i kostnadskalkylen, hava av organisationsnämnden avsetts att uppdelas i två etapper, varav den första — omfattande de, såsom förut nämnts, under sjätte huvudtiteln till utförande föreslagna arbetena — skulle till belopp av 20,000 kronor belasta riksstaten för nästa budgetår, medan återstoden, 38,000 kronor, upptagits för budgetåret 1936/1937. För första etappens arbeten har emellertid, såsom likaledes förut meddelats, beräknats erforderligt ett belopp av 19,200 kronor. Kostnaden för den andra etappens arbeten beräknas nu av byggnadsstyrelsen till 38,800 kronor. Den jämförelsevis stora skillnaden i kostnader för de i respektive etapper ingående arbetena, vilka avse ungefär samma golvyta, beror enligt byggnadsstyrelsen bland annat därpå, att de nya snickerierna och hyllinredningarna vore ämnade att utföras under andra etappen.

I fråga om organisationsnämndens förslag till fördelning av de för byggnadsarbetena erforderliga medlen på skilda budgetår har byggnadsstyrelsen icke något att erinra. Då emellertid, yttrar styrelsen, den nya lantmäterikontorsbyggnaden ej vore av större omfattning än att den skulle kunna uppföras och tagas i bruk i så god tid före ett budgetårs slut, att även ombyggnaden av kontorets gamla lokaler i landsstatshuset skulle kunna medhinnas under samma budgetår, syntes det vara ekonomiskt mest fördelaktigt, om såväl nybyggnaden som ombyggnadsarbetena samtidigt utbjödes på entreprenad. Då även den första etappens arbeten lämpligen skulle kunna ingå i entreprenaden, har byggnadsstyrelsen föreslagit, att för samtliga ifrågavarande arbeten erforderliga medel, tillhoppa 256,000 kronor, anvisades för ett och samma budgetår och i så fall, med hänsyn till i tomtköpsavtalet stadgad fatalietid, för budgetåret 1933/1934.

Länsstyrelsen i Värmlands län har i skrivelse den 14 december 1932 meddelat, att länsstyrelsen för sin del godkände det av länsarkitekten upprättade förslaget till omändringsarbeten i landsstatshuset, varom även påteckning skett å den föreliggande skissritningen.

Här torde jag slutligen få meddela, att det i ärendet omförmälda köpeavtalet den 29 februari 1932 angående tomt å Malmtorget, vilket avtal är upprättat mellan länsstyrelsen och drätselkammaren under förbehåll om vederbörligt godkännande före den 1 juli 1933, enligt vad jag inhämtat har godkänts av stadsfullmäktige i Karlstad.

Departements-
chefen.

Såsom lokalförhållandena för närvarande äro ordnade för landskontoret, måste de medföra avsevärda hinder för ett rationellt bedrivande av arbetet, och uppenbarligen är det angeläget att något härutinnan åtgöres. Vidare är det ur skilda synpunkter av betydelse att erforderliga utrymmen kunna inom landsstatshuset beredas även för vägingenjören och landsfogden liksom ock att de övriga utrymmesbehov, som i det föregående omnämnts, bliva tillgodosedda. Det synes alltså påkallat, att de föreliggande lokalfrågorna vinna sin lösning. Lika med organisationsnämnden och myndigheterna finner jag lämpligast, att detta sker genom utflyttning av lantmäterikontoret och uppförande för detta av en nybyggnad å den för ändamålet tilltänkta tomten å Malmtorget samt inredande av kontorets nuvarande lokaler för länsstyrelsens räkning. De föreliggande ritningsförslagen hava icke givit mig anledning till erinran. Ej heller mot kostnadsberäkningarna synes något vara att invända. Den för tomten begärda köpeskillingen, 18,000 kronor, torde vara godtagbar. Jag finner mig alltså kunna tillstyrka, att ifrågavarande ny- och ombyggnadsarbeten komma till utförande på sätt byggnadsstyrelsen förordat.

Såsom i det föregående erinrats har under sjätte huvudtiteln äskats ett anslag av 19,200 kronor till utförande under nästa budgetår av vissa omändringsarbeten i landskontorets nuvarande lokaler. Även för övriga ifrågavarande arbeten torde, såsom vid statsverkspropositionens avlåtande avsetts, medel böra beredas redan under budgetåret 1933/1934. De härför beräknade kostnaderna uppgå till sammanlagt 236,800 kronor. Emellertid torde anslagsbeloppet kunna avrundas nedåt till 236,000 kronor, motsvarande vad som för ändamålet beräknats i riksstatsförslaget.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *nybyggnad för lantmäterikontoret i Värmlands län m. m.*
för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag, att utgå
av lånemedel, av kronor 236,000.

5:o.

Flygelbyggnad till landsstatshuset i Härnösand.

I landsstatshuset i Härnösand, vilket uppfördes under åren 1908—1910, hava lokaler icke kunnat beredas för vägingenjören, länsarkitekten och landsfogden samt deras expeditioner; lokaler för dem hava därför måst anskaffas genom förhyrning på andra håll. Trots detta äro utrymmena i landsstatshuset synnerligen hårt utnyttjade. Såsom exempel härå må nämnas, att å

landskontorets expedition 8 befattningshavare hava sina arbetsplatser i samma rum, att i det rum, där automobilärenden handläggas, 5 personer samtidigt arbeta, att i ett mindre rum å landskansliet 4 personer arbeta och att för vaktmästaren å landskontoret icke finnes annan plats än i en korridor.

Under framhållande av det trängande lokalbehovet gjorde länsstyrelsen redan i skrivelse den 14 september 1928 framställning om vidtagande av erforderlig utökning av lokalerna. Länsstyrelsen framlade därvid ett av arkitekten A. Thurdin uppgjort skissförslag till uppförande av en ny flygelbyggnad å landsstatshusets tomt. I utlåtande den 27 september 1928 tillstyrkte byggnadsstyrelsen, att den ifrågasatta flygelbyggnaden komme till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda förslag. Förnyad framställning om lokalutvidgning har av länsstyrelsen gjorts i skrivelse den 9 september 1929. Byggnadsstyrelsen har sedermera i utlåtande den 24 oktober 1929 förordat viss modifikation i det tidigare förslaget i enlighet med en inom byggnadsstyrelsen i oktober 1929 uppgjord ritning till flygelbyggnaden.

Statens organisationsnämnd har i sitt betänkande med plan för statens byggnadsverksamhet under den närmaste tioårsperioden uttalat, att den funnit en snar utvidgning av ifrågavarande lokaler vara nödvändig, samt vidare yttrat:

Landskontorets mest trängande utvidgningsbehov skulle kunna omedelbart tillgodoses genom att för ändamålet taga i anspråk den nuvarande vaktmästarbostaden i landsstatshuset. De övriga önskemål, som närmast föreläge, hänförde sig till lokaler åt landsfogden, vägingenjören och länsarkitekten ävensom till ökade lokaler för automobilavdelningen.

För lokalernas utvidgning stode två möjligheter till buds: antingen att för ändamålet inreda landsstatshusets vindsvåning eller ock att uppföra en ny flygelbyggnad mitt emot den nyligen färdigställda lantmäterikontorsflygeln. Nämnden hade låtit utföra en undersökning angående möjligheterna för vindens inredande och kostnaderna därför. Det hade därvid visat sig, att en nyttig golvyta om 209 kvadratmeter skulle kunna utvinnas. Kostnaderna ställde sig dock rätt höga och beräknades uppgå till 85,000 kronor, motsvarande 402 kronor för kvadratmeter.

Kostnaderna för utförande av det inom byggnadsstyrelsen uppgjorda förslaget till ny flygelbyggnad, varigenom skulle utvinnas en nyttig golvyta av 445 kvadratmeter, därav för tjänstelokaler 220 kvadratmeter, för arkivlokaler 139 kvadratmeter och för två vaktmästarbostäder 86 kvadratmeter, beräknades uppgå till 155,000 kronor, motsvarande 348 kronor för kvadratmeter. Byggnadskostnaderna skulle kunna något nedbringas, om vindsvåningen i den föreslagna flygelbyggnaden till en början icke inreddes.

Alternativet med inredande av vindsvåningen i landsstatshuset ställde sig alltså förhållandevis dyrbart utan att erbjuda några större möjligheter till utvidgning. Organisationsnämnden ansåge fördens skull, att den erforderliga lokalutvidgningen borde åvägbringas genom uppförande av den föreslagna flygelbyggnaden. Vad beträffade frågan, huruvida vindsvåningen i nybyggnaden borde inredas eller icke, syntes det organisationsnämnden oundvikligt att så skedde. Därest vinden icke inreddes, skulle nämligen vaktmästarbostäder komma att helt saknas, då ju den nuvarande vaktmästarbostaden i landsstatshuset vore avsedd att tagas i bruk till tjänstelokaler. Vidare vore

att märka, att i lantmäterikontorsflygeln någon vaktmästarbostad icke funnes, vadan behovet av anskaffande av bostad åt lantmäterikontorets vaktmästare vore aktuellt. Slutligen hade vid uppgörande av planerna för den redan beslutade men ännu icke uppförda nybyggnaden för landsarkiv i Härnösand räknats med att bostad åt landsarkivets vaktmästare skulle beredas i den nu ifrågavarande flygelbyggnaden. Då sålunda inredande av de två vaktmästarbostäderna i flygelbyggnadens vindsvåning syntes ofrånkomligt, torde samtidigt därmed den övriga delen av vinden böra inredas till tjänstelokaler. Det tillskott, som därigenom skulle utvinnas, uppginge till två tjänsterum om tillhoppa 56 kvadratmeter nyttig golvyta.

Med anledning av vad sålunda förekommit ville organisationsnämnden förorda, att för länsstyrelsens räkning en flygelbyggnad uppfördes i enlighet med det uppgjorda förslaget samt att jämväl vindsvåningen i byggnaden inreddes i enlighet med det sagda, allt för en beräknad kostnad av 155,000 kronor. Byggnadens uppförande borde enligt nämndens mening äga rum under budgetåret 1937/1938.

Med anledning av remiss den 26 november 1932 har *byggnadsstyrelsen* den 29 december 1932 avgivit utlåtande i ärendet. Byggnadsstyrelsen har dessförinnan till prövning ånyo underställt länsstyrelsen förutnämnda, av byggnadsstyrelsen tidigare framlagda ritning till ifrågavarande flygelbyggnad, och har länsstyrelsen å ritningen tecknat godkännande av förslaget. Enligt detta skulle den nya flygelbyggnaden omfatta en undervåning, en våning belägen en trappa upp samt en vindsvåning. Till undervåningen skulle förläggas arkivlokaler, tvättstuga, matkällare m. m. Våningen en trappa upp skulle inrymma tjänstelokaler för vägingenjören och landsfogden samt ett reservrum. I vindsvåningen skulle inredas två tjänsterum för länsarkitekten samt två vaktmästarbostäder, av vilka den ena skulle upplåtas till den länsstyrelsens expeditionsvakt, som för närvarande disponerar bostad i bottenvåningen i landsstatshusets östra flygel, och den andra till lantmäterikontorets expeditionsvakt, åt vilken för närvarande bostad förhyres.

Med hänsyn till att bostad åt landsarkivets vaktmästare sålunda icke kunde rymmas inom ifrågavarande flygelbyggnad har byggnadsstyrelsen framhållit, att det icke torde möta någon större svårighet att, därest så skulle visa sig erforderligt, bereda plats för en sådan bostad inom den blivande nybyggnaden för landsarkivet.

Rörande kostnaderna för det ifrågasatta byggnadsföretaget har byggnadsstyrelsen anfört:

I sin skrivelse den 27 september 1928 hade styrelsen meddelat, att kostnaden för flygelbyggnadens uppförande av styrelsen beräknats till 125,000 kronor. Organisationsnämnden hade angivit kostnaderna till 155,000 kronor. Med hänsyn till byggnadsstyrelsens erfarenheter under de senaste åren beträffande uppförandet av liknande, delvis med arkivlokaler inredda byggnader, och då styrelsen tidigare icke medtagit några kostnader för iordningställande av den nuvarande vaktmästarbostaden i landsstatshuset till tjänsterum, vore en ökning av den av styrelsen förut beräknade kostnadssumman sannolikt ofrånkomlig. Den av organisationsnämnden angivna kostnaden syntes dock något för högt kalkylerad. Enligt en hos byggnadsstyrelsen verkställd förnyad approximativ kostnadsberäkning torde sålunda kostnaderna

för företaget komma att uppgå till sammanlagt 145,000 kronor och fördela sig på följande sätt:

	Kronor.
Byggnadsarbeten	108,000
Värme-, vatten- och sanitära installationer	15,000
Elektriska ledningar	4,000
Kulvert och utvändiga ledningar	3,500
Ritningar, kontroll och oförutsedda utgifter	14,500
	Summa kronor 145,000

Slutligen har styrelsen uttalat, att företaget syntes lämpligen böra genomföras under loppet av ett budgetår.

Byggnadsstyrelsen tillstyrker, att de enligt vad sålunda angivits för ändamålet erforderliga medlen, 145,000 kronor, snarast möjligt anvisas.

Såsom utredningen i ärendet visar, är länsstyrelsen i Västernorrlands län numera så trångbodd, att åtgärder böra vidtagas för en lokalutvidgning. Av vikt är också såväl ur kostnads- som tjänstesynpunkt att kunna bereda lokaler åt vägingenjören, landsfogden och länsarkitekten, för vilka sådana för närvarande förhyras. Det föreliggande förslaget om uppförande av en ny, mot den för länets lantmäterikontor uppförda svarande flygelbyggnad å landsstatshusets tomt synes ändamålsenligt. Då jag icke funnit anledning till erinran vare sig mot de uppgjorda ritningarna eller mot den till förslaget hörande kostnadsberäkningen, vilken slutar å 145,000 kronor och jämväl omfattar vad som erfordras för omändring av den i landsstatshuset befintliga expeditionsvaktsbostaden till tjänsterum, vill jag alltså tillstyrka, att den ifrågasatta flygelbyggnaden kommer till utförande. Nyssnämnda belopp, vilket med 10,000 kronor understiger vad som för ändamålet beräknats i statsverkspropositionen, torde böra beredas å riksstaten för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *flygelbyggnad till landsstatshuset i Härnösand* för budgetåret 1933/1934 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av låne-medel, av kronor 145,000.

Till vad departementschefen under punkterna 1:0--5:0 hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

F. Wessberg.